

המלצה לתהליך קליטת תלמיד עם צרכים ייחודיים בבית הספר

תפיסת ההכלה במדינת ישראל מתייחסת לקידום ההוגנות והשוויון בזכויות לכלל התלמידים. היא חותרת להשתתפות שווה ופעילה של כל תלמיד בחברה ולפתיחת אפשרות ללומדים עם צרכים ייחודיים, כמו גם לכלל הלומדים, להמשיך ללמוד, להתקדם ולהתפתח בקרב קהילתם.

בתי הספר נערכים מדי שנה בשנה לקליטתם של תלמידים חדשים הבאים בשעריהם. כל תלמיד הוא עולם ומלואו, לכל תלמיד צרכים, מאוויים, משאלות ותקוות להצליח, להתקדם, לרכוש חברים ולהרגיש שייך.

חלק מהתלמידים החדשים זקוקים למענים מותאמים כדי להיקלט באופן מיטבי. **קרוב לוודאי שטרם כניסתו/ה של תלמיד/ה חדש/ה הזקוק/ה למענה ייחודי למסגרת החינוכית יתעוררו שאלות בקרב חברי הצוות החינוכי:**

- האם וכיצד עלינו להיערך לקראת תהליך הקליטה?
- מהו תהליך קליטה מיטבי המאפשר לתלמיד ולהוריו להיקלט במסגרת החדשה ולחוש שייכים?
- אילו חסמים עשויים להופיע במהלך הדרך וכיצד ניתן לפעול להסרתם?
- מה נדרש מאתנו כצוות? מה נדרש מהמחנך/ת?
- מה עלינו לעשות כדי לקדם את התלמיד מבחינה לימודית, חברתית ורגשית?
- אילו משאבים ומענים ייחודיים קיימים בבית הספר שיוכלו לסייע לקליטה מיטבית של התלמיד?
- אילו מענים, הכשרות, הדרכות ותמיכות נדרשים לצוות החינוכי, בכדי לקלוט תלמיד עם צרכים ייחודיים בכיתה?

להיערכות הצוות החינוכי חשיבות מכרעת בתהליך הקליטה. המחשבות, התחושות והרגשות המתעוררים משפיעים על אופן קליטתו של התלמיד והם עשויים להשפיע על התנהגות הכלל. לעיתים נדרשים תמיכה רגשית, יעוץ, ידע וכלים המסייעים בהפחתת חששות ובפיתוח תחושת המסוגלות של הצוות.

צוותי חינוך יקרים

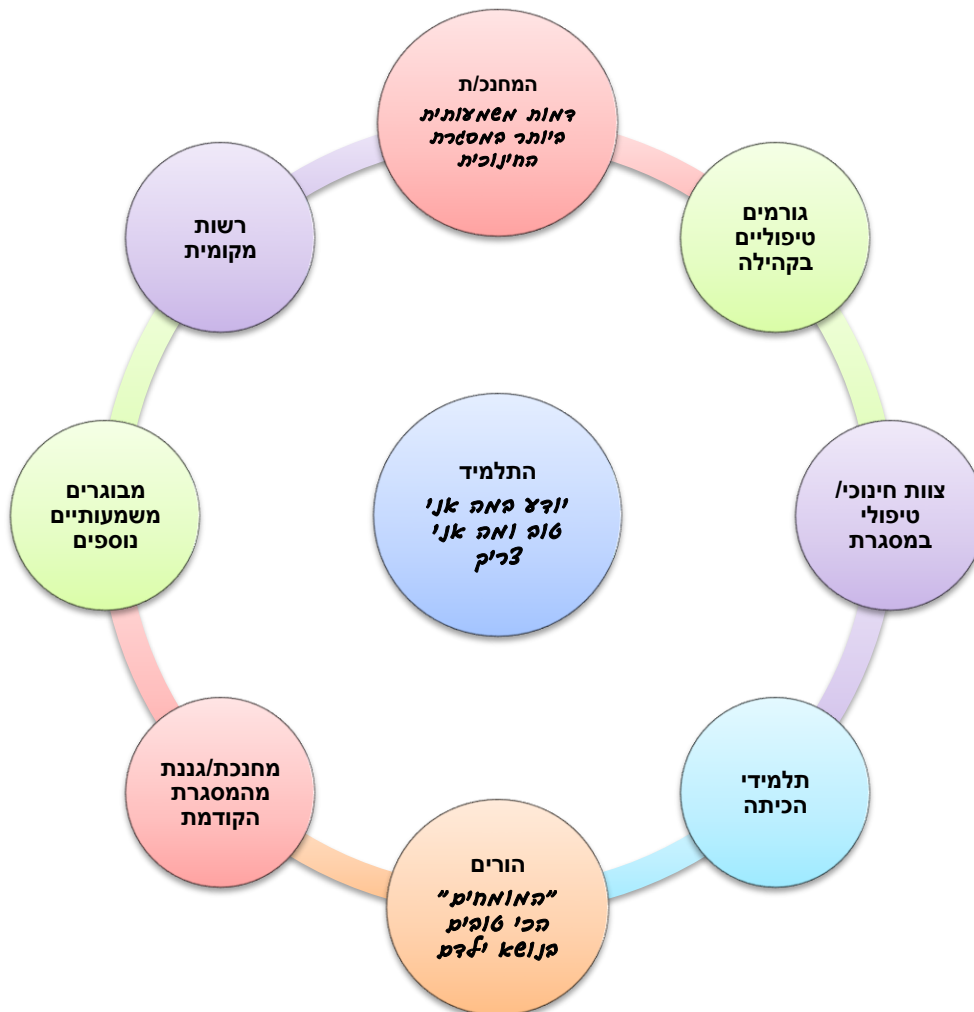
לפניכם כלי מומלץ לשימושכם, שיוכל לסייע בידיכם להיערך לקליטת תלמיד הזקוק למענים ייחודיים. להלן שלבי התהליך:

שלב א'

זיהוי וגיוס מעגל השותפים לתהליך הקליטה

הכרות מעמיקה ואינטראקציה חיובית ופרודוקטיבית עם אנשי מקצוע, משפחת התלמיד והקהילה הינם מימד קריטי באפקטיביות של קליטת התלמיד והכלתו. ההכרות ושיתוף הפעולה מבטיחים תכניות חינוכיות ושירותי סיוע הניתנים לתלמיד שונה צרכים יעוצבו ויושמו באופן שיענה על צרכיו עם המוגבלות ויקדם את למידתו ורווחתו. שיתוף פעולה אפקטיבי מסייע לחלוקת מומחיות ותפיסות שונות אודות התלמיד בין כלל השותפים.

זהו וגבשו מעגל שותפים לתהליך קליטת התלמיד הזכאי למענה ייחודי

שלב ב'

גיבוש מדיניות בית ספרית

טרם קבלתם של תלמידים הזקוקים למענים ייחודיים, נדרש בית הספר לערוך חשיבה ולגבש מדיניות בית ספרית המתבססת על החזון, התרבות הבית ספרית, מאפייני אוכלוסיית באי בית הספר, משאביו וכדומה. בעת גיבוש המדיניות מומלץ לפעול באופן הבא:

- קבלת החלטה אודות:
  - ✓ מתווה מפגשי ההיכרות והרכב המוזמנים (התלמיד, הורי התלמיד, המסגרת החינוכית הקודמת, צירוף גורמים נוספים וכדומה).
  - ✓ הרכב המשתתפים מקרב הצוות החינוכי במפגש הראשון ובמפגשים שלאחריו.
  - ✓ קבלת/ אי קבלת מידע קודם אודות התלמיד (מהמסגרת החינוכית הקודמת, מגורם טיפולי, מסמכים קבילים/רפואיים, תעודות). * מותנה בקבלת ויתור סודיות מההורים
  - ✓ ביקורים מקדימים של התלמיד (והוריו) בבית הספר.
- מיפוי הידע ולמידת מאפייני המוגבלות (מומחי תחום, מקורות מידע ועוד).
- הכנת הצוות החינוכי (פיתוח מקצועי, הדרכה, לזוי וחניכה של גורם מקצועי פנים בית ספרי וכדומה).
- אופן ההיערכות ברמת הכיתה, ברמת כלל תלמידי בית הספר, ברמת הקהילה.

שלב ג'

היערכות ברמת המוסד החינוכי

- בחירת מחנכת/הכיתה.
- בחירת הכתה המתאימה להכלת התלמיד באופן מיטבי.
- הנגשה ונגישות.
- מינוי צוות תומך ללווי הצוות ולעבודה עם התלמיד, כגון: מומחה/ית תחום מהמתי"א, רכז/ת ההשתלבות, פסיכולוג/ית, יועצ/ת ובעלי תפקידים רלוונטיים.
- היוועצות עם גורמי מקצוע בקהילה.
- יצירת שגרות וסדירויות עם הצוות התומך, תיאום הגדרות תפקידים ומפגשים קבועים.
- מיסוד מרחב שיח פתוח, מקבל, מאפשר ביטוי של עמדות, תחושות ורגשות של הצוות.
- בחינת אפשרות ליצירת קשר חברתי ראשוני עם תלמיד/ים בשלבי הקליטה.
- בחינת השינויים בהרגלים שיידרשו -ברמת הכיתה, ברמת הצוות והיערכות לקראתם. לדוגמה: שינוי תכנית טיולים של הכיתה, הכנת הכיתה להרגלי יום-יום חדשים אם נדרשים, תיווך והכנת הקבוצה החברתית.

טרומ קליטה – "צעדים ראשונים" "כל תלמיד הוא עולם ומלואו"

שלב ד'

הכרות עם התלמיד והוריו

להורים תפקיד משמעותי ביותר והשפעה רבה על אופן קליטתו של התלמיד בבית הספר. למעורבותם של ההורים, שיתופם, ועבודה עימם אל שכם, יכולה להיות השפעה חיובית על קליטתם והשפעתם של התלמידים.

להלן הצעה לשלבי תהליך הכרות:

- קבלת החלטה לגבי התלמיד הספציפי על מתווה המפגש/ים: תלמיד בלבד, תלמיד והוריו, הורים בלבד וכדומה.
- מפגש ראשון יתקיים טרם כניסת התלמיד למסגרת החינוך. רצוי לקיים את המפגש לפני תחילת שנת הלימודים, במטרה להיערך כיאות.
  - ✓ המפגש עם יתקיים באווירה נינוחה, פתוחה ומקבלת.
  - ✓ מטרת המפגש הינה היכרות מעמיקה עם עולמו של התלמיד, זיהוי ואיתור חוזקות והצלחות, קשיים, אתגרים, צרכים ומענים.
  - ✓ הכרות עם תפקוד התלמיד בבית, בקהילה ובסביבה.
  - ✓ הכרות עם התפיסות והאמונות של ההורים לגבי תפקוד התלמיד ותפקידם כהורים.
- הכרות של ההורים עם הצוות החינוכי והטיפולי שנבחר לעבודה עם התלמיד.
- הצוות יקיים דיון פנימי ודיון עם ההורים לשם קבלת החלטה לגבי דרך ההיכרות המיטבית של:
  - ✓ התלמיד עם בני כיתתו.
  - ✓ התייחסות למוגבלות- האם ובאיזו מידה תהיה חשיפה של המוגבלות, וכן האם וכיצד יתקיים שיח עם הצוות המורחב/ תלמידי הכיתה/ הורי התלמידים, זאת בכפוף להסכמת התלמיד והוריו לחשיפה.
- פגישה אישית של המחנכת/ עם התלמיד והכרות עם המסגרת החינוכית.

שלב ה'

היערכות הצוות החינוכי

להיערכות הצוות החינוכי השפעה מהותית על קליטת התלמיד והכלתו. להלן הצעה לתהליך היערכות:

- **אחריות** - מחנכת/ה הכתה הינו/ה אחראית/ת על התלמיד ומהווה גורם מתכלל לעבודה איתו.
- שיח פתוח על עמדות ותפיסות של הצוות החינוכי לגבי תהליך השילוב, ניתן להיעזר ביועצת/ פסיכולוגית בית הספר וכדומה.
- גיבוש תכנית לקליטה ולעבודה עם התלמיד בחודש הראשון:
- ✓ ישיבת צוות חינוכי העובד עם התלמיד לשם שיח אודות הצרכים והמענים הנדרשים. יש לזמן את גורמי המקצוע במסגרת החינוכית.
- ✓ תיאום תחומי אחריות בין גורמי המקצוע (מחנכת, רכז/ת השתלבות, יועצת, פסיכולוגית וכדומה).
- ✓ מינוי גורם משמעותי שילווה את התלמיד בעת היעדרות מחנכת/ה הכתה.
- שיתוף ויידוע כל הגורמים הרלוונטיים בבית הספר אודות התכנית והמענים לתלמיד.
- העמקת הידע והמיומנויות בקרב הצוות החינוכי, רכישת ידע וכלים להכלתו של התלמיד, להסרת חסמים ולקידומו. ניתן להיעזר בצוות התומך כדוגמת מומחי תחום במתי"א.
- תיאום דרכי תקשורת והעברת מידע חיוני בין חברי הצוות.

היכרות מעמיקה ומתמשכת

"התלמיד הזה הוא אני"

שלב ו'

ממיפוי לתכנית עבודה

במהלך השנה תועמק ההיכרות עם התלמיד; צרכיו, יכולותיו, תחומי העניין שלו, מעגלי החברות, שעות הפנאי וכדומה. העמקת ההיכרות תכלול את השלבים הבאים:

✓ מיפוי מעמיק של צרכי התלמיד במכלול ההיבטים: לימודי, רגשי, חברתי, הנגשות מותאמות וכדומה.

✓ תכנית עבודה:

♣ בניית תכנית עבודה בהתאם לתוצאות המיפוי ומשאבי בית הספר. התכנית תכלול: מטרות, יעדים, דרכי עבודה ומדדי הצלחה. מומלץ כי הרכב הצוות לבניית התכנית יכלול: מחנכת/הכתה, יועצת, רכז/ת ההשתלבות, מורה/ת שילוב, צוות טיפולי, סייעת.

♣ חשיפת התכנית בפני הצוות החינוכי לשם גיבוש דפוס פעולה אחידים.

♣ הערכת התכנית שנבנתה בצמתי הערכה במהלך השנה. ביצוע הערכה בצמתים במהלך השנה.

✓ תיאום בין הצוות החינוכי להורים- הגדרת דרכים ליצירת קשר ולשיתופי פעולה, ובכלל זה קשר סייעת-הורים/ קשר סייעת צוות חינוכי.

✓ הפעלת תכנית ומנגנונים לקליטה חברתית של התלמיד.

